

Preekschets voor de Israëlzondag 4 oktober 2026

Thema:

VIER HET WOORD VAN GOD

Aanleiding

Deze preekschets wordt u aangeboden met het oog op de Israëlzondag van 4 oktober 2026. Op deze zondag viert het Joodse volk het feest Simchat Thora (Vreugde der Wet). Vanwege het samenvallen van de Israëlzondag en dit Joodse feest is gekozen voor Psalm 119 als Bijbelgedeelte voor de verkondiging onder het thema 'VIER HET WOORD VAN GOD'.

Op Israëlzondag wordt er in de kerk stil gestaan bij de verbondenheid van de kerk met het Joodse volk. In de Christelijke Gereformeerde Kerken wordt gesproken van een 'voorgoed verbonden-zijn' van de kerk met Israël. In de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland wordt de verbondenheid nader bepaald met de uitdrukking 'onopgeefbaar'. 'De kerk is geroepen gestalte te geven aan haar onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël.' In onze dagen is dit een verbondenheid onder grote spanning. Is deze onopgeefbare verbondenheid een all-inclusive verbondenheid: betreft zij niet alleen Israël als (wereldwijd) Joods **volk** met daarbij de bijzondere band van het Joodse volk met het beloofde **land**, maar betreft zij ook Israël als de in 1948 uitgeroepen **staat** in het Midden-Oosten? Door het onopgeloste conflict met de Palestijnen en de oorlogen die daaruit voortvloeien staat de kerk voor de vraag naar de reikwijdte van de verbondenheid. Door de terreuractie van Hamas van 7 oktober 2024 en de daaruit voortvloeiende verwoestende oorlog in Gaza met zovele doden aan Palestijnse kant heeft de onopgeefbare verbondenheid een toespitsing gekregen die ook dit jaar als vraag boven de Israëlzondag hangt. Hoe zal de kerk vandaag in gebed en verkondiging woorden geven aan die verbondenheid met Israël? (Zie ook het artikel van Bart Wallet bij Israëlzondag van vorig jaar: [Israëlzondag in tijden van spanning](#))

Israëlzondag valt dit jaar samen met Simchat Thora. Het is de meest uitbundige feestdag van het Joodse volk. Simchat Thora is het laatste feest van de najaarsfeesten. Die begonnen op 12 september met het Joods Nieuwjaar (Rosj Hashana), waarna op 21 september Grote Verzoendag (Jom Kippoer) werd gevierd. Op 26 september begon het zevendaagse Loofhuttenfeest (Soekkot), dat duurde tot en met 2 oktober, al wordt daar een achtste dag (3 oktober) aan vastgeplakt. En dan tot slot Simchat Thora als feest waarop - volgens het schema van de jaarlijkse Thora-lezingen in de synagoge - het slot van het boek Deuteronomium gelezen wordt én het begin van het boek Genesis.

Voor gelovige Joden is Simchat Thora de meest vreugdevolle dag van het jaar. Tijdens de viering wordt uit twee Thorarollen gelezen (de één ligt open bij het einde van Deuteronomium; de ander ligt open bij het begin van Genesis). Soms wordt uit één rol gelezen. Dan wordt na de lezing uit Deuteronomium de gehele rol teruggedraaid naar het begin van Genesis om daar de lezing voort te zetten. Het is de verbeelding van de altijd doorgaande lezing van het woord van God. Het Woord dat geen einde heeft en dat op alles betrekking heeft: 'Aan alles hoe volmaakt ook, zag ik een einde, maar uw gebod is grenzeloos ruim' (Psalm 119:96).

Protestantse Kerk

In de synagogen wordt op Simchat Thora urenlang gedanst door jong en oud, waarbij één of meer Thora-rollen feestelijk in de armen worden gedragen, terwijl de vierende gemeenschap rondgang na rondgang maakt om de Bima (de verhoging in het midden van de synagoge waarop de lezingen plaatsvinden). Kleine kinderen worden op de schouders gedragen en hebben kleine (pluchen) Thorarollen in hun armen. Iedereen bezingt de vreugde om het woord van God. Israël viert z'n verkiezing, zoals Psalm 147 er woorden aan geeft: 'Hij maakte zijn woorden aan Jakob bekend, zijn wetten en voorschriften aan Israël. Met geen ander volk heeft Hij zich zo verbonden, met zijn wetten zijn zij niet vertrouwd.'

Nu heeft het woord 'wet' als vertaling van Thora geen gunstig imago bij velen in de kerk. Het wordt geïnterpreteerd als tegenhanger van het woord 'genade' of 'evangelie'. De wet zou een soort verdienmodel zijn. Voor Israël is echter de wet niet bedoeld om bij God te komen, maar om bij Hem te blijven. Aan de wetgeving op de Sinaï gaat de bevrijding uit Egypte vooraf. En over die wet zegt de kerk met Paulus mee: '... de wet zelf is heilig en de geboden zijn heilig, rechtvaardig en goed', (Rom. 7:12). De wet heeft grote betekenis, ook voor de kerk. Maar voor de kerk wel op een eigen wijze. J.T. Bakker haalt in een artikel, getiteld 'De ene Wet is de andere niet', een woord van Origenes aan over Jezus en de Thora. 'Ja, wij kunnen alleen een juist begrip van de Wet hebben, als hij (Jezus) ons haar voorleest en wij zijn zin en mening verstaan.'. Het gesprek over de Thora tussen kerk en Israël moet dan ook niet gaan over verdienste, maar over de trouw aan God in een wereld waarin Hij niet alleen Abraham en in hem het volk Israël riep, maar ook Jezus Christus zond om dienaar van de Joden te zijn en om de volken in staat te stellen God te loven om zijn barmhartigheid (Rom. 15:8v). Hoe verwerkelijkt zich deze 'dubbele' liefdegave van God aan Israël en de volken in een wereld, waarin zich de macht van de zonde verwoestend laat gelden?

In het samenvallen van Simchat Thora met de Israëlzondag komt een vraag op de kerk af: wat heeft nu dit Joodse feest de kerk te zeggen? Ligt er in de Joodse vreugde om de Thora als geschenk van God ook vreugde voor de kerk? In deze preekschets zoeken we die verbinding door als kerk te luisteren naar Psalm 119. We geven uitdrukking aan die verbinding in de oproep die klinkt in de woorden: 'VIER HET WOORD VAN GOD'. Er is ook in de kerk een feest te vieren. Door Jezus Christus onze Heer - geboren, geleefd, gestorven en opgestaan als Jood - heeft God zijn woorden ook aan de kerk uit de volken toevertrouwd. En dat is een extra feestelijke zondag waard!

Enkele opmerkingen over de waardering van Psalm 119

Een kerkdienst over Psalm 119 kan gerust een uitdaging worden genoemd. Het imago van deze langste psalm uit het psalmenboek is dat het 'een gebed zonder eind' is. Daar komt nog bij dat het onmogelijk lijkt enige structuur of voortgang van gedachten in de psalm aan te wijzen. Iemand heeft eens (onterecht) opgemerkt dat het niet uitmaakt of je de psalm van voren naar achteren leest of van achteren naar voren. Elk vers zou je kunnen lezen als een min of meer op zichzelf staande tekst.

Toch zijn er ook stemmen die aangeven dat de psalm een bijzondere betekenis heeft. De kerkvader Augustinus (354-430) schreef op hoge leeftijd een apart commentaar op Psalm 119. In het voorwoord vertelt hij dat hij zich lang verzet heeft tegen hen die hem vroegen om deze psalm te becommentariëren, want 'telkens als ik probeerde over die psalm na denken ondervond ik dat hij de

kracht van mijn geestelijke inspanningen te boven ging. Hoe duidelijker deze psalm mij leek te zijn, des te diepzinniger scheen hij te zijn, zelfs zo dat ik mij niet in staat voelde te laten zien hoe diep van zin hij wel was.' Het heeft Augustinus echter niet belet een boek met 32 preken over de psalm het licht te doen zien. Blaise Pascal waardeerde de psalm als een volmaakt traktaat over de genade. Voor Matthew Henry was de psalm een gebed en een lofzang op Gods trouw en waarheid, waarbij de gelovige steeds weer om inzicht en kracht vraagt om Gods woord te begrijpen en er uit te leven. Willem Barnard merkt in zijn boek 'Binnen de tijd' op: 'In de bewoordingen van de langste aller psalmen is de geest van Simchat Thora volledig weergegeven'.

Psalm 119: structuur en genre

Voor het verstaan van de psalm is het van belang oog te hebben voor de structuur van de psalm. Die structuur komt tot uiting in het gebruik van de **alfabetische acrostichon in strofe-vorm**. Dat houdt in dat de psalm ingedeeld is in 22 strofen naar de 22 letters van het Hebreeuwse alfabet. En alle 8 verzen van elke strofe beginnen met dezelfde letter. De eerste strofe bestaat uit 8 verzen die alle 8 beginnen met de letter a (Hebreeuwse letter alef), de tweede strofe kent 8 verzen met de letter b, (Hebreeuwse letter beth) enz. Het totaal aantal verzen van de psalm bedraagt 176 (22 x 8).

In Nederlandse vertalingen van de psalmen wordt dit alfabetische acrostische schema niet overgenomen. De enige vertaling die dat wel doet is de Naardense Bijbel. Psalm 119 begint daar met deze verzen:

- 1. Al wie volmaakt van weg zijn: zalig,
die wandelen
volgens de wet van de Ene!*
- 2. Al wie houden zijn overeenkomsten: zalig -
met heel het hart hem zoeken.*
- 3. Ach nee, valsheid begaan zij niet,
zij wandelen op zijn wegen.*

De alfabetisch acrostichon komt vaker voor in de bijbel, zie de Psalmen 9, 10, 34, 37, 111, 112, 145, zie o.a. ook Spreuken 31:10-31. Het bijzondere van Psalm 119 is echter dat het acrostichon voorkomt in strófen van 8 verzen. Dit is binnen de bijbel alleen nog het geval in hoofdstuk 3 van het boek Klaagliederen, al betreft het daar steeds 3 verzen.

De vraag kan gesteld worden: waarom deze structuur van strofen van 8 verzen? Dat heeft te maken met een tweede structurelement. Door de hele psalm heen komen **8 woorden** voor die alle min of meer synoniemen zijn van het woord Thora. Opmerkelijk is dat binnen elke strofe die 8 woorden een plaats hebben gekregen. Elk van de 8 woorden komt dus ongeveer 22 keer voor in de psalm. De dichter wijkt hier en daar iets van dit schema af, maar dat is marginaal. Het gaat om de woorden: Thora (wet, 25x), dabar (woord, 24x), imrah (beloftewoord, 19x), mitzwah (gebod, 22x), chukkim (inzetting, 21x), piqqudim (voorschrift, 21x), misjpat (oordeel, 22x) en eduth (getuigenis, 23x). In 172 van de 176 verzen komt één van deze woorden voor. Daaruit is op te maken, dat zoals het alfabet de structuur van 22 strofen heeft bepaald, het gegeven van de 8 Thora-woorden de structuur van de 8 verzen per strofe heeft bepaald.

Protestantse Kerk

Om de preekschets niet te lang te maken zullen we niet ingaan op de vraag of er binnen elke strofe van 8 verzen sprake is van een bepaalde opbouw. Ook laten we achterwege de vraag of de 22 strofen gezamenlijk een bepaalde opbouw kennen. We zullen verderop bij de bespreking van de Nun-strofe daar wel kort iets over zeggen.

Van de 8 synonieme woorden is **Thora** het woord waarmee de psalm in vers 1 begint. Het is daarmee het woord dat de toon zet. De 8 woorden zijn uitdrukkingen van de openbaring van Gods wil. In de psalm komen we geen concrete Thora-bepalingen tegen. In navolging van Deisler zegt Kraus dat de psalm geen wetpsalm is, maar een psalm over het woord van God. 'Von Nomismus und von strenger 'Gesetzfrömmigkeit' ist kein Spur zu finden.' Het geheel van de 8 woorden drukt uit dat God zijn bevrijdend recht laat gelden. Hij stelt zijn heilzame levensorde in. Daarvan leggen die 8 woorden getuigenis af.

Een nadere structuur bepaling, die belangrijk is voor de uitleg van de psalm is, dat de psalm te karakteriseren is als **een gebed**. Er zijn nogal wat uitleggers die de psalm een ander genre toewijzen. Zo rekent Von Rad de psalm tot de wijsheid spreken, Kittel noemt het een leergedicht, Gunkel spreekt van een mixed-genre. Deisler houdt het op een bloemlezing vanuit andere heilige teksten. Kraus ziet in de psalm een complexe verzameling uitspraken. Maar al staat er hier en daar in de psalm een lofprijzing, een wijsheid spreuk, een belijdenis van vertrouwen toch is de psalm overduidelijk een gebed. Er komen maar liefst 60 beden in voor. Ook worden er 38 klachten uitgesproken, maar – opmerkelijk – het zijn geen klachten die God zelf betreffen of Gods handelen. De klagende uitspraken richten zich op het eigen tekort van de dichter en op de bedreiging door vijanden.

De overheersende teneur van de psalm is een gebed tot God, een verticale gerichtheid. Daarin onderscheidt de psalm zich van wijsheidsliteratuur die horizontaal gericht is: een leraar of wijze spreekt tot een leerling. De psalmdichter kijkt echter omhoog en spreekt de HEER aan; tot 24 keer toe klinkt de bijzondere Godsnaam.

Psalm 119: datering en dichter

Voordat we aandacht geven aan de detail-exegese van Psalm 119:105vv (de Nun-strofe), willen we eerst enkele hermeneutische inzichten over de psalm delen.

Zowel het gebruik van de acrostichon als het gebruik van de 8 Thora-woorden wijst op **een late datering** van de psalm. Kraus is van mening dat de psalm stamt uit de na-exilische tijd. De individuele Thora-vroomheid van de psalmdichter wijst op de 'deuteronomistische theologie' van die periode.

Ook het gebruik van de strofische acrostichon wijst op een late datering. Er zijn Babylonische acrostichons bekend (strofisch) uit het midden van het eerste millennium voor onze jaartelling – de tijd dus van de ballingschap. En de enige andere strofische acrostichon uit de Bijbel (Klaagliederen 3) is ook duidelijk ballingschapsliteratuur. Strofische acrostichons zijn in het Babylonië van de ballingschap een bekende literaire dichtvorm geweest. Soll meldt in zijn diepgravende studie over Psalm 119 dat er enkele strofische acrostichons uit de Babylonische tijd zijn gevonden die zijn gemaakt door of worden toegeschreven aan de koningen Assurbanipal en Nebukadnessar.

Protestantse Kerk

Wat ook kan wijzen op de tijd van de ballingschap is dat Psalm 119 nauwelijks aandacht heeft voor de **cultus**. De tempel als huis van God en van de offerdienst worden niet genoemd. De tempel was immers verwoest. Land en tempel waren aan het volk ontnomen. Alle aandacht gaat uit naar Thora-vroomheid; en daar legt de psalm getuigenis van af.

De psalm kent een aantal **opmerkelijke teksten en tekstgedeelten**, die van betekenis zijn voor de vraag wie de dichter van deze psalm kan zijn geweest. Zo begint de psalm wel in **de eerste strofe** met een zaligspreking, maar al in vers 5 geeft de dichter aan dat hijzelf nog op weg is naar dat geluk: 'laat toch mijn wegen recht zijn'. In de relatie met God staat hijzelf op het spel, vs 8: 'Ik zal mij houden aan uw wetten, verlaat mij dan niet voorgoed.' Hij weet hoe belangrijk het is te leven naar Gods inzettingen, maar er zijn beperkingen, hindernissen, daden van schuld.

De dichter laat in de psalm ook weten dat hij te maken heeft **moeiten en tegenstand**. Zo zegt hij geconfronteerd te worden met spot en verachting (zie bijv. vs 22,29,42), met vernedering (zie bijv. vs 75 en 107). Hij vertelt over zijn eigen positie, dat hij in vreemdelingschap is (zie bijv. vs 19 en 54). Ook laat hij weten te maken te hebben met vijanden. Hij noemt ze 'machtigen' (vs 23), 'vervolgers en belagers' (vs 157), 'koningen' (vs 46), 'vijanden' (vs 98), 'onderdrukkers' (vs 121). De dichter is blijkbaar niet zomaar iemand uit het volk, maar verkeert in een positie die door machtige tegenstanders betwist wordt.

Opmerkelijk zijn ook de **verzen 98 – 100**, waar de dichter niet alleen spreekt over vijanden, maar zichzelf verstandiger acht dan zijn leermeesters en wijzer dan de oudsten. Dat roept de vraag op wie zoiets durft te zeggen en nog belangrijker: wie zoiets mag zeggen. De dichter moet iemand zijn met een bijzondere autoriteit.

In dat licht is de kwalificatie die hij geeft van zichzelf ook opmerkelijk. Door heel de psalm heen noemt hij zichzelf '**uw dienaar**'. Tot 14 keer toe. Daarbij weet hij zich in de positie van een dienaar aan wie God belóften heeft gegeven, zoals hij o.a. memoreert in vs 33: 'Kom uw belofte aan uw dienaar na..'. Zo ook in vs 65: 'U bent goed geweest voor uw dienaar, HEER, zoals U hebt beloofd.' Nu is 'dienaar' een begrip in het Oude Testament dat in een ruime betekenis ieder kan gelden die in dienst van God is gesteld. Zo komen we het in vele gevallen ook tegen. Maar in deze psalm krijgt het woord mede een bijzonder gewicht door de toegezegde belofte van God aan zijn adres.

Wie zou **de dichter** van deze psalm kunnen zijn? Omdat voor Deisler Psalm 119 een didactisch lied is, zoekt hij de dichter in de kringen van de wijsheid leraren. Ook Kraus is die mening toegedaan. Fr. Delitzsch leidt uit vers 9v, 99v af dat het een jonge man moet zijn geweest die gebukt ging onder de nood van de tijd. De psalm is het 'werk van een gevangene die zich de tijd verkortte met de uitdrukking van zijn klachten en vertroostende gedachten in kunstige vorm.'

Een ander geluid laat Widegren horen. Hij doet de suggestie de dichter te zoeken in koninklijke kringen. Ook andere commentatoren volgen dit spoor. Zo stelt Weinfeld dat in deuteronomistische kringen de Thora werd gezien als de ideale wettelijke constitutie voor de monarchie.

| Vindplaats van
| geloof, hoop en liefde

Protestantse Kerk

Deze suggestie wordt ook sterk bepleit door Soll, die laat zien dat er een nauwe relatie is tussen **de koning en de Thora**. Zo bijv. in 1 Koningen 2:3,4 waar koning David afscheid neemt van zijn zoon Salomo met de woorden:

‘Houd je aan je verplichtingen tegenover de HEER, je God: gehoorzaam Hem en neem zijn bepalingen (chukkim), geboden (mitswot), rechtsregels (misjpatim) en voorschriften (edot) in acht, zoals die zijn vastgelegd in de wetten (Thora) van Mozes. Dan zul je slagen in alles wat je doet en onderneemt, en dan zal de HEER zijn woord (dabar) aan mij gestand doen.’. Opvallend is de overeenstemming in begrippen tussen deze tekst en Psalm 119. En ook het belofte-karakter aan het koningshuis in deze woorden is opmerkelijk.

Die nauwe relatie zien we ook bij koning Josia, 2 Koningen 23:24v:

‘Ook zuiverde Josia het land.... van alle verfoeilijke praktijken die in Juda en Jeruzalem voorkwamen. Zo kwam hij na wat beschreven stond in het wetboek dat de hogepriester Chilkia in de tempel van de HEER had gevonden. Met heel zijn hart en met heel zijn ziel en met heel zijn kracht keerde hij terug tot de HEER en leefde hij overeenkomstig alle wetten van Mozes...’. De betekenis van de Thora reikt voor de koning uit boven zijn persoonlijk leven en vroomheid. Hij heeft zijn volk te leiden in de geest van de Thora.

De nauwe band van koning en Thora komen we ook tegen in Deuteronomium 17, waar o.a. staat (vs18v):

‘Als de koning eenmaal over zijn rijk heerst moet hij een afschrift van dit wetboek laten maken, naar de tekst die bij de Levitische priesters berust. Hij moet het onder handbereik hebben en erin lezen zolang hij leeft. Zo leert hij ontzag te hebben voor de HEER, zijn God, en alle wetten uit dit boek in acht te nemen.’

In verschillende koningspsalmen horen we over de betekenis van de thora voor het koningschap. In Psalm 40:9 zegt David : ‘Uw wil te doen, mijn God, verlang ik, diep in mij koester ik uw wet.’ In Psalm 132:12 lezen we : ‘Houden jouw zonen (David) zich aan mijn verbond, aan de richtlijnen die Ik hun geef, dan zullen ook hun zonen voor altijd zetelen op je troon.’

Samenvattend is over de nauwe band tussen koning en Thora te zeggen dat het leven met ‘het boek van de Thora’ een speciale plicht is voor de koning. We horen dat de duur van het erfelijk koningschap verbonden is met het trouw in acht nemen van de thora door de koning. En wanneer de koning zich laat voeden door de Thora zal dat zegenrijk zijn voor het volk.

Deze noties betreffende het koningschap hebben **de rabbijnen** ertoe gebracht onderscheid te maken tussen misjpat ha-Thora (het ‘religieuze recht’ dat teruggaat op aan Mozes geopenbaarde schriftelijke en mondeling Thora) én misjpat ha-melek (het recht van de koning). Beide zijn misjpat, recht, ordening van het leven. Maar in misjpat ha-melek, dat gefundeerd is in de trouw van de koning aan de Thora, gaat het om zijn politieke verantwoordelijkheid voor het bestuur van volk en land. De koning zal met de Thora leven, maar zal in zijn regering te maken krijgen met (politieke en maatschappelijke) situaties waarop de Thora geen direct antwoord heeft. Het is zijn taak in wijsheid zijn volk te leiden, waarbij hij een eigen verantwoordelijkheid heeft. In een artikel hierover merkt rabbijn Nathan Lopes Cardozo op dat deze kwestie speelt in de huidige staat Israël. Want is Israël een ‘Joodse staat’ dan zal in het leiden van de staat de misjpat ha-

Protestantse Kerk

Thora een meer of zelfs een alles beslissende rol spelen. Is de staat Israël een 'staat van Joden' dan is er meer ruimte voor een seculiere (liberale, democratische of andere) inbreng.

De koning die volgens Soll het meest in aanmerking komt als dichter van psalm 119 is **koning Jojachin** (soms ook Jechonja genoemd). Zie over hem o.a. 2 Kon. 24:8-17, 2 Kron. 36:9v en Jer. 27:20vv. Van deze koning weten we dat hij 18 jaar oud was toen hij koning werd, dat hij 3 maanden in Jeruzalem regeerde in 597 voor Chr., dat hij deed was kwaad was in Gods ogen, én dat hij zich overgaf aan de Babylonische koning Nebukadnessar, die Jeruzalem belegerde. De Babylonische koning bracht hem over naar Babel, waar hij 37 jaar gevangen werd gehouden, maar met behoud van zijn waardigheid als lid van het Davidische koningshuis, Jer. 52:31-34. Koning Ewil-Merodach verleende hem gratie, nam hem op aan het hof en voorzag in zijn levensonderhoud.

Tijdens de periode van de ballingschap begon het besef te leven onder de ballingen in Babel – ook bij de gevangen koning - dat de catastrofe over land en volk en koningshuis was gekomen door het schenden van de Thora. Koning en volk hadden niet geleefd naar Gods wil. Het resultaat was het verlies van land, tempel en soevereiniteit. Wat restte het Joodse volk nog in die donkere tijd van de ballingschap? Wat hen restte was de Thora! Het is in deze geest van verootmoediging dat Jojachin zelf (of een naaste uit zijn kring in zijn naam) Psalm 119 redigeerde in duidelijke maar tegelijk voorzichtige bewoordingen om bij de Babylonische koning niet de indruk van een opstand te wekken.

Psalm 119 is een koningspsalm, maar van andere aard dan de andere koningspsalmen. Het is het gebed van een koning in ballingschap, die het verlangen heeft koning naar Gods hart te zijn. Hij wil de vreugde en de kracht van Gods woord ervaren om - als God het geeft - weer in Jeruzalem naar de belofte van God aan koning David een trouw dienaar op de troon te zijn voor het volk van HEER.

Exegetische notities bij de Nun-strofe (vss 105-112)

Psalm 119 is geen spreukenboek met losse uitspraken in de sfeer van de wijsheid. Het is een gebed geboren uit bijzondere omstandigheden, die de achtergrond vormen van het lied, en dus ook van de woorden uit de Nun-strofe.

- 105 Uw woord is een lamp voor mijn voet,
een licht op mijn pad.*
- 106 Ik zweer mij te houden aan uw rechtvaardige voorschriften
en ik zal mijn eed gestand doen.*
- 107 Ik ben zo diep vernederd,
houd mij in leven, HEER, zoals U hebt beloofd.*
- 108 Aanvaard, HEER, de lof uit mijn mond
en onderwijs mij in uw voorschriften.*
- 109 Mijn leven is voortdurend in gevaar,
maar uw wet vergeet ik niet.*
- 110 Zondaars hebben voor mij een net gespannen,
maar ik wijk niet af van uw regels.*
- 111 Uw richtlijnen zijn mijn eeuwig bezit,*

| Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

Protestantse Kerk

ze zijn de vreugde van mijn hart.

¹¹²Met hart en ziel ben ik bereid

uw wetten uit te voeren,

eeuwig, tot het einde toe.

De Nun-strofe staat in het middengedeelte van Psalm 119. Dat middengedeelte omvat de strofen van de letters Kaf tot en met Samech (de 11^e tot en met de 15^e letter van het Hebreeuwse alfabet). In de Kaf-strofe (vss 81-88) treffen we het dieptepunt van de psalm aan. In de daaropvolgende Lamed-strofe (vss 89-96) vindt een omslag plaats. De dichter begint een jubel over het woord van God dat vast staat in de hemel. In de Mem-strofe (vss 97-104) horen we dat de dichter nu weet welke weg hij moet gaan en dat hij een bijzondere positie heeft tegenover vijanden, leermeesters en oudsten. In de Nun-strofe (vss 105-112) keren het vertrouwen op Gods woord en de realiteit van nood en vreugde terug. In de Samech-strofe (vss 113-120) stelt de dichter vanuit de kracht van Gods woord zich moedig te weer tegen kwaaddoeners, omdat hij weet dat God zijn vonnis velt over wie kwaad doen.

In de Nun-strofe komen 6 van de 8 Thora-woorden voor. Imrah en mitswot worden niet gebruikt; wel tweemaal dabar en tweemaal misjpat.

In de verzen 106, 109 en 112 worden beloften gedaan. Terwijl in de verzen 107, 109, 110 de nood wordt geklaagd. In alle verzen horen we dat de dichter God aanspreekt, waarbij tot twee keer toe God met zijn verbondsnaam HEER wordt aangesproken.

Nadat de dichter is begonnen hoog op te geven van Gods woord (vs 105) en heeft toegezegd met een eed dat hij zich aan Gods woord zal houden (vs 106), gaat de dichter de diepte in door zijn nood uit te spreken (vs 107, vernedering; vs 109, gevaar; vs 110, zondaars die een net spannen), waarna hij de strofe hooggestemd eindigt door te spreken over de vreugde van zijn hart en van zijn bereidheid om met hart en ziel naar Gods woord te leven (vs 111, 112).

Het Nieuwtestamentische gedeelte dat we naast Psalm 119 lezen is uit Matteüs 5:17 – 20, waar de Heer Jezus Christus zichzelf presenteert als Degene die gekomen is om de wet en de profeten te vervullen. Hij zal door zijn leven en sterven Gods woord tot zijn doel laten komen tot heil van de wereld. Zo zal Hij in zijn Persoon één op één het woord van God zijn. In Hem zien we hoe Gods woord bedoeld is en ontvangen wij – naar de uitspraak van Origenes – ‘uit Jezus’ mond’ de voorlezing van de wet. En in die weg van zijn vervulling is vergeving, verzoening, leven en toekomst voor ieder die in Hem gelooft.

Preekschets

Feest om het woord van God! In het Joodse volk is er zo'n feest en dat vieren zij vandaag: Simchat Thora, letterlijk: Vreugde om de wet. In de synagoge wordt het laatste gedeelte van de Thora gelezen, het einde van het boek Deuteronomium, én het eerste gedeelte van de Thora, het begin van het boek Genesis. De synagoge-bezoekers dansen en zingen. Zij vieren dat God zijn woord aan Israël heeft toevertrouwd.

| Vindplaats van
| geloof, hoop en liefde

Protestantse Kerk

De kerk heeft niet zo'n speciaal feest. En toch is het woord van God door de komst van de Heer Jezus Christus ook aan de kerk als een geschenk toevertrouwd. Daarom is er ook voor de kerk reden om het woord van God te vieren. Vandaag doen we dat met Psalm 119:105-112. Een gebed dat de kerk met Israël verbindt. Allerlei tonen klinken daar, die ons oproepen VIER HET WOORD VAN GOD, want zijn woord doet licht schijnen in de duisternis, biedt houvast in nood en brengt vreugde in het hart.

De achtergrond van Psalm 119 is donkerheid. Het is een lied uit de tijd van de ballingschap van het volk Israël. Ze waren alles kwijtgeraakt: de tempel, de tempelschatten, het land, de macht van het koningshuis van David. Alles verloren. Alles? Nee, toch niet alles. Het woord van God, de Thora, was er nog. Het woord waarmee de HEER zich voor altijd aan zijn volk wilde verbinden.

In Babel is de dichter, waarschijnlijk de gevangen Joodse koning Jojachin, zich bewust geworden van alles wat fout is gegaan in Israël. Wat fout ging onder het volk. Maar vooral ook: wat fout ging door de koningen van Israël. De ballingschap was niet uit de lucht komen vallen. Deze koning in ballingschap begrijpt dat er omkeer nodig, en dat hij als koning samen met het volk weer moet gaan leven naar Gods woord. En in de duisternis van de ballingschap zegt hij tegen God: uw woord is er! En uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad. Ik wil een koning zijn die luistert naar uw stem, want uw stem laat licht schijnen op mijn pad. De dichter is heel persoonlijk: ik zal als koning de goede weg gaan als uw woord mijn weg verlicht.

Zo'n woord kan heel herkenbaar zijn voor ons. Als we persoonlijk een donkere tijd meemaken. Of als we duisternis ervaren om ons heen. Wij kunnen soms ook veel kwijtraken. Maar wat we niet hoeven kwijt te raken is het woord van God. En met dat woord kunnen we verder in moeilijke tijden. Het woord dat ons wil verlichten op de weg die we moeten gaan.

De situatie waarin de koning-dichter verkeert is beangstigend. Hij schildert zijn persoonlijke ballingschap met aangrijpende woorden. Ik ben diep vernederd, mijn leven is voortdurend in gevaar, zondaars hebben een net voor mij gespannen. Hij woont wel met een kleine hofhouding in Babel, maar alles is onzeker. Hij is een pion op het schaakbord van de Babylonische koning. Maar nu hij de betekenis heeft omarmd van Gods woord, heeft hij houvast gevonden en vraagt hij om verdieping van inzicht. Hij doet een beroep op Gods belofte en spreekt uit dat zijn houvast is in Gods Thora. Bedreigingen – klein en groot – zijn er ook vandaag genoeg. Hoe vaak valt niet het woord crisis in de samenleving? En wat te denken van de invloed van sociale media? Er komt veel op ons af in een onrustige wereld. Maar er is houvast. We kunnen het vinden in het onwankelbare fundament van Gods woord.

Als die koning-dichter zo in de diepte is gegaan van zijn nood, en weet dat hij niet tevergeefs hoopt op Gods trouw aan zijn beloften, richt hij zich op en geeft hij de vreugde ruim baan. Hij noemt de richtlijnen die God geeft zijn eeuwig bezit en de vreugde van zijn hart. Hij wil van binnenuit een koning zijn die uit Gods wetten leeft en het volk regeert. En zo wil hij altijd zijn, eeuwig, tot het einde toe. Gods woord wil hij met hartelijke toewijding volbrengen. Leven naar Gods woord brengt hem vreugde, maar meer nog: het is zijn vreugde!

In het feest Simchat Thora viert het Joodse volk die vreugde. Hun feest mag ons inspireren om niet achter te blijven, want ook wij hebben Gods woord ontvangen. In de Heer Jezus Christus, die wet en

Protestantse Kerk

profeten vervulde, hebben we hét vleesgeworden Woord ontvangen. Als kerk hebben we alle reden om het geschenk van Gods woord te vieren.

Enkele suggesties voor de kerkdienst

Als er een kindermoment in de dienst is, is het een mooie gelegenheid om iets te vertellen over Simchat Thora. Helemaal mooi is het als er een kleine Thorarol getoond kan worden. Een rol om mee te dansen. Hoe zouden we zo'n blij moment met de bijbel kunnen hebben?

Met de kinderen kan heel goed het lied 'Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad' worden gezongen. Mogelijk in canon. Mogelijk ook dat de kinderen steeds de eerste regel zingen 'uw woord is een lamp voor mijn voet' en de gemeente samen met de kinderen de tweede 'en een licht op mijn pad'.

Voor de gemeente kan bij de lezing uit de Schriften een speciaal moment genomen worden om de bijbel op te tillen en hoog te houden. Het markeert het bijzondere van de bijbel als woord van God.

De lezing van een gedeelte uit Psalm 119 kan mogelijk gedaan worden door een aantal lezers (jong en oud). Ze zouden dan ieder een strofe kunnen lezen. In aanmerking voor de lezing komen de vijf strofen Kaf (vs 81-88), Lamed (vs 89-96), Mem (vs 97-104), Nun (vs 105-112), Samech (vs 113-120). Bij deze bijzondere manier van lezing is er gelegenheid om iets over de structuur van Psalm 119 te vertellen.

Enkele liedsuggesties

Naast het zingen van enkele verzen uit Psalm 119 (na de Bijbellezingen de coupletten 1 en 66, en na de preek de coupletten 40, 41 en 42) komen van de psalmen zeker Ps 19 en Ps 147 in aanmerking. Ook Ps 72 over de goede koning is passend. Verder Ps 12:4,5.

Uit Het Liedboek voor de kerken, 1973, Gez. 1, en de gezangen 326 – 330.

Het Liedboek 2013 heeft ruime keuze in de rubriek 'Rond de Schriften', lied 313 – 337. Na de lezing van de Schriften is – op deze zondag - een acclamatie zoals te vinden in Lied 339a – 339g erg toepasselijk (gezongen of gezegd).

Van Sela: Het woord van God brengt goede vruchten voort.

Uit Opwekking: 689 Spreek o Heer door uw heilig woord.

Enkele suggesties voor de gebeden

Aandacht voor de genade en de zegen die in Gods woord toekomen naar Israël en de kerk. Leven naar dat woord brengt vreugde. Tegelijk is het een uitdaging. Mag de kerk vreugdebode zijn in het midden van de samenleving.

Aandacht voor het virulente antisemitisme in de samenleving. Het is redeloze haat tegenover Joden om geen andere reden dan dat zij Joden zijn. Het is ook haat tegen een bijzonder (uitverkoren) volk, en daarmee ook tegen Hem die dit volk verkoos tot zijn eigendomsvolk.

Protestantse Kerk

Aandacht voor de staat Israël. Een gebed als worsteling vanwege de pijn van bedreiging en terreur waar de staat voortdurend mee te maken heeft, maar ook een worsteling om de reactie van Israël richting Hamas, richting Gaza, richting Palestijnen. Geweld is tegenover geweld komen te staan. Trauma tegenover trauma. Laat het het gebed van de kerk zijn dat God het conflict tot bedaren brengt. Mogen er wijze leiders opstaan die vrede, gerechtigheid en verzoening nastreven.

Aandacht voor de Joden die Jezus als Messias belijden vanwege hun moeilijke positie, vaak tussen synagoge en kerk in.

Gebruikte literatuur

Jay E. Adams: Counsel from Psalm 119, Memphis, 1998
Aurelius Augustinus: Commentaar op Psalm 118/119, Ambo Klassiek, 1996
J.T.Bakker: De ene Wet is de andere niet, uit: Eén bron, twee stromen, Meinema, 1994
Franz Delitzsch: Kommentaar op de Psalmen, Kemink en Zoon, Utrecht, 1871
P. Drijvers: Over de Psalmen, Aula, 1964
David Guzik: Study Guide for Psalm 119, 2020.
Hans-Joachim Kraus: Psalmen 64-150, Neukirchener Verlag, 1972
Nathan Lopes Cardozo: Parashat Shoftim Israel, Torah Law or Secular Law, the Cardozo Academy, 28 augustus 2025
Will Soll: Psalm 119, Matrix, Form and Setting, Pickwick Publications, 1991
Benoît Standaert: Leven met de Psalmen, deel 3, Lannoo, z.j.
Vreugde om de Tora, OJEC-serie 2, Kok Kampen, 1984